

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT
(NVE)
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Ida Skogstad Styrvold, 33372347

Uttalelse – forhåndsvurdering av konsesjonsplikt - Gravefossen kraftverk - Drangedal kommune - Telemark

Vi viser til «Til uttalelse - melding - Drangedal - Gravefossen minikraftverk - konsesjon» mottatt 30.10.2023.

Bakgrunn

NVE mottok melding fra firmaet Stor Fallhøyde AS, datert 10.10.2023, om en forhåndsvurdering av konsesjonsplikt for Gravefossen kraftverk i Graveelva. Meldingen skal behandles etter vannressursloven § 18 og vurderes etter vannressursloven §§ 8 og 10. NVE skal på bakgrunn av meldingen vurdere om tiltaket gir skade og ulempe av slik betydning for allmenne interesser at det oppstår konsesjonsplikt etter vannressursloven. NVE har i denne saken bedt Statsforvalteren vurdere om kjente allmenne interesser kan bli berørt, og i tillegg vurdere tiltaket opp mot sin sektorlovgivning.

Tiltaket

Det er planlagt å bygge et minikraftverk i Graveelva i Drangedal, Telemark. Kraftverket er planlagt med en installert effekt på 950 kW som ifølge meldingen vil gi en årlig produksjon på 2,05 GWh. Det er planlagt å slippe en minstevannføring på 33 l/s forbi inntaket, som tilsvarer beregnet alminnelig lavvannføring. Kraftverket vil utnytte et konsentrert fall i Graveelva på 42 m, over en strekning på ca. 400 m. Tiltaket ligger stort sett i et skogsområde. Det går en privat vei forbi kraftstasjonsområdet. Denne veien er tiltenkt som permanent atkomst til kraftstasjonen. Like ved inntaket går det en 145 kV regionalnettlinje.

Det er planlagt inntak i elva på kote 139. Her skal det bygges en terskel på inntil 1 meter. I hovedalternativet (alt. 1) får terskelen en høyde på 0,5 meter. For alternativ 2 bygges en 1 meter høy terskel noe nedstrøms. Fra inntaket skal vannveien med en diameter på 1 meter graves ned frem til planlagt kraftstasjon på kote 97. En strekning på ca. 400 m av elva blir fraført vann. Middelvannføring i elva er oppgitt til 983 l/s. Det er planlagt en maksimal slukeevne på 2400 l/s, som utgjør 244 % av middelvannføringen.

Statsforvalterens rolle

Statsforvalteren er statens representant i fylket, og skal arbeide for at vedtak, mål og retningslinjer fra Stortinget og regjeringen følges opp. Statsforvalterens miljøavdeling er sektormyndighet med forvaltningsoppgaver etter blant annet naturmangfoldloven, forurensningsloven, vannressursloven, vannforskriften og lakse- og innlandsfiskloven med forskrifter. Som høringspart skal vi bidra til at nasjonale og regionale føringer blir lagt til grunn i konsesjon- eller revisjonsprosesser for fornybar energi og kraftledninger.

Statsforvalterens vurdering

Gravefossen ligger i Graveelva (017-28-R), som er en del av Kragerøvassdraget i Drangedal kommune i Telemark. Graveelva springer ut ifra heiområdene mellom Drangedal og Nissedal og munner ut i Loneelva og Bjorvann. Prosjektområdet ligger like sør for tettstedet Bø i Tørdal, og elva er i dag en del av et regulert vassdrag. Tidligere drenerte Holmevatn mot sør-øst ned mot Graveelva, men er i dag overført til Suvdøla for kraftproduksjon. Graveelva kraftverk fikk konsesjon i 2016, og senere utsatt byggefrist til 2026. Her er det planlagt fraføring av vann på en 1,6 km strekning, med en minstevannføring på kun 100 l/s mai-september og 20 l/s resten av året. Lindalselva ble vedtatt konsesjonsfritt i 2014. Holmevatn og Lindalselva er uten krav til minstevannføring.

Graveelva er klassifisert til god økologisk tilstand, men da kun basert på kvalitetselementet forsureningstilstand som eneste registrerte parameter. Det finnes ørret, og trolig ål, som vandrer i elva. Det opplyses om at tiltakshaver vil utforme inntaksterskelen på en slik måte at fisk kan fortsette å slippe seg ned Gravefossen, også ved normalvannføring. En mer utfyllende teknisk plan for tiltaket vil kunne belyse hvor vidt fiskens vandring i elva vil bli ivarettatt på en god måte. Vi stiller også spørsmål om det er vurdert omløpsventil, eller hva slags detaljutforming av inntaket det er tenkt for å sikre trygg fiskepassasje.

Tørrlagte arealer er negativt både for landskapet, fisk og biologisk mangfold. Elva er flompreget og vannstanden blir ofte svært lav på sommerstid, det er derfor viktig at kraftverket ikke sluker alt vannet som naturlig skal tilføres elva i de tørreste periodene. Den planlagte maksimale slukeevnen på 2400 l/s (244 % av middelvannføringen) vil begrense flomoverløp. Med tanke på elvas utforming anser Statsforvalteren den planlagte minstevannføringen på 33 l/s som for lav til å sikre nok vanndekt areal på berørt elvestrekning.

Vassdraget er allerede preget av vannoverføringer til kraftproduksjon. Kraftutbyggingene som er planlagt i vassdraget vil påvirke elvas økosystem og dynamikk, og det må vurderes om det omsøkte tiltaket vil påvirke dette ytterligere. Det er et krav at tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse med mål om at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand etter vannforskriften § 4. En videre utbygging av vannkraftproduksjon i elva må derfor vurderes opp mot miljømålet. Dersom konsekvensene av en slik kraftutbygging fører til at vannforekomsten må klassifiseres som en sterkt modifisert vannforekomst (SMVF), må det legges en detaljert plan for å sikre at kravet om minst godt økologisk potensial og god kjemisk tilstand innfris.

Vi anmoder om at NVE ser på den samlede belastningen for hele vassdraget ved å inkludere prosjekterte kraftutbygginger i vurderingen. Dette for å sikre at vannforekomsten, og vassdraget, ikke blir fragmentert og forringet, og at allmenne interesser som landskap og fiskevandring blir ivarettatt.

Det er ikke gjort registreringer av sårbare arter eller viktige naturtyper innenfor tiltaksområdet per i dag. Den biologiske kartleggingen som ble gjort i forbindelse med Graveelva kraftverk i 2012

vurderer potensialet for funn av kravfulle arter i området som lite på grunn av fravær av død ved, kalkfattige bergarter og flerårig intensivt skogbruk. Rapporten opplyser om at det akvatiske miljøet ikke er spesielt undersøkt, og at fisk og bunndyr ikke er kartlagt. Vi anser kunnskapsgrunnlaget slik det foreligger i dag som utdatert og mangelfullt, og mener at det bør gjøres en kartlegging av elvas funksjonsområder, ferskvannsfauna og naturtyper i tiltaksområdet. Det bør også undersøkes om Mølledammen er et absolutt vandringshinder eller om storørret og annen fisk kan bruke områdene inn mot Gravefossen. Vi minner om Naturmangfoldloven § 8 som sier at offentlige avgjørelser som berører naturmangfoldet skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologisk tilstand, samt effekten av påvirkningene. Ved en videre saksgang er det viktig at dette kravet er oppfylt.

Konklusjon

Statsforvalteren vurderer omsøkt og planlagt tiltak som såpass viktig for vassdraget at det bør konsesjonsbehandles. Kunnskapsgrunnlaget bør styrkes, og tiltaket sees i sammenheng med allerede prosjektert kraftutbygging.

Med hilsen

Grethe Helgås (e.f.)
direktør

Ida Skogstad Styrvold
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent